

A zsitvatoroki békekötés

(1606)

A II. Rudolf és I. Hehomát szultán, római és török császárok közt, az 1606. évben kötött béke és szerződés feltételei:

Mi reinecki és drosendorffi Molárd János, szabad báró és a szentséges császári és királyi felség hadi tanácsosa, Komárom főkapitánya és Ő felsége véghelyein a pattantyusmesterek főfelügyelője:

1. § Goldbergi és mursteteni Althán Adolf, szabad báró és a szentséges császári és királyi felség hadi tanácsosa, és a mezei pattantyusok főfelügyelője és a szentséges császári és királyi felség hadseregének kormányzója;

2. § Betlenfalvi Thurzó György gróf, Árva vármegye örökös ispánja, Magyarországon királyi főasztalnokmester és a szentséges császári és királyi felség tanácsosa;

3. § Kisasszonyfalvi Isvánffy Miklós, Magyarországon főajtónállómester és a császári és királyi szent felség tanácsosa;

4. § Kollonich Szigfrid, a császári és királyi szent felségnek Magyarország dunáninneni részeiben főkapitánya, haditanácsosa és aransarkantyus vitéz.

5. § Batthyány Ferencz, Sopronvármegye ispánja, a császári szent felségnek Magyarország dunántuli részeiben főkapitánya.

6. § Monyorókeréki Erdődy Kristóf, moszлавinai örökös ispán, a fenséges Mátyás, ausztriai főherczeg, kamarása; mint a béke alkudozásokra kiküldött biztosok:

7. § Valamint a nagyságos fejedelem, István, Erdély fejedelme, székelyek ispánja, és a magyarországi részek ura, részéről, ugyanezen béke alkudozásokhoz kiküldött: Illésházy István: Trencsén és Liptóvármegyék ispánja; bedeghy Nyáry Pál; czobor-szent-mihályi Czobor Mihály és Hoffman György, a jelen levelünk rendiben adjuk emlékezetre és jelentjük mindenkinek, a kit illet:

8. § Hogy miután Ő felsége, második Rudolf, Isten kegyelméből mindenkor felséges római császár és Németország, Magyarország, Csehország, Dalmátia, Horvátország és Szlavonia királya, a mi legkegyelmesebb urunk, meg a néhai második Murát és harmadik Mehemet török császárok között a békét, ezek megszégvén, a megindult háboru egész a jelen, tudniillik a leghatalmasabb Hehomát, mostani török császár idejéig, folytonosan tartott:

9. § Ezek a császárok tehát, a hosszas, tudniillik tizenöt éven át tartó, és mindkét részről változó szerencsével folytatott háborutól lesujtott nép iránti szánakozásból kiindulva, önmaguknak és a többi alattvalóiknak is, nyugalmat és csendességet szerezni és a háboruk veszedelmeit valamennyire csökkenteni óhajtván; ismét a béke megújítására szánták el magukat:

10. § A leghatalmasabb török császár, tekintetes és nagyságos Aly basa urat, Buda helytartóját és főkádiját, erre kiszemelvén, a vele itt is, ott is, megtartott különböző egyezkedések és megbeszélések után, végre mindkét részről szigoruan megtartandó következő békefeltételekben állapotunk meg:

Első feltétel

Hogy a követeknek, mind a két császárhoz a megérkezéssel, egyik a másikat kölcsönösen atyjává és fiává fogadja, a mi ezen követség útján történjék.

A második

Hogy mindenféle irásokban, levelekben és vizsgálatokban, illedelmes eljárást kövessenek és egyik a másikat császárnak nevezze és nem királynak.

A harmadik

Hogy a békében, a tatárok és a többi nemzetek is benne foglaltak legyenek és a béke tartama alatt, a keresztyén országoknak és tartományoknak semmi kárt ne tegyenek.

A negyedik

Hogy a két császár között a béke, minden helyre kiterjedjen; főképpen pedig Magyarországra és a régtől fogva ehhez tartozó tartományokra; valamint a két császár alá tartozó más országokra, vidékekre és tartományokra is úgy a tengeren, mint a szárazon; és bele vannak foglalva a nemes ausztriai ház alá rendelt avagy az ettől függő országok is. És, ha a spanyol király is békére lépni kívánna, az ellenükre nincsen.

Az ötödik

Hogy az összes portyázások teljesen megszűnjenek. Ha valamely esetben rablók támadnának és valamelyik félnek károkat okoznának, az ilyen gonosztevőket szabad legyen fogságba vetni és azoknak fogságban létéről a mások felet értesíteni; a kikkel szemben aztán a törvény útján járjanak el, az előtt a kapitány előtt, a kinek kapitánysága alatt az ilyen erőszakoskodások történtek; és az elvesztett dolgokat adják vissza.

A hatodik

Hogy sem titkon, sem nyíltan, sem valamely csellel a várakra törni és azokat elfoglalni, sem azoknak elfoglalását valamely ürügy alatt megkísérelni, sem valamelyik félnek az embereit fogságra hurcolni, sem a gonosz embereknek és a két császár ellenségeinek menhelyet és tápot nyújtani szabad ne legyen. A mit pedig a nagyságos Bocskay urnak engedtek, az a Bécsben kötött béke szerint maradjon.

A hetedik

Hogy a foglyokat, mind a két fél visszaadja és a személyek egyenlősége szerint kicserélje. Ugy, hogy az egyezséghez képest azoknak az urai, mindkét részen, megelégedve legyenek. A kik pedig az övéikkel a váltságdíjra nézve már végeztek, azt megfizessék; a kiket azonban a fegyverszünet alatt fogtak el, azokat ingyen bocsássák szabadon.

A nyolczadik

Hogy a győri generalis kapitánynak, valamint a budai basának (a többiek pedig ettől függjenek) és a szlavoniai bánnak, meg a többi dunántuli és inneni főkapitányoknak, a véghelyeken esetleg előfordulható összeütközések és botrányok kikerülése céljából, teljes hatalmat adjanak; hogyha pedig valami nagyfontosságú ügyek merülnének föl, a melyeket ők eldönteni nem tudnának, akkor az ilyenekre nézve mind a két császárt megkeressék.

A kilenczedik

Hogy a várakat az ő régi helyeiken újra építeni és megerősíteni mindenik félnek szabad legyen; de új várakat és erődöket építeni szabad ne legyen.

A tizedik

Hogy a mi részünkről, a török császárhoz ajándékokkal követet küldjenek és nagyságos Murát Zerdár basa a mi fenséges Mátyás főherczegünkhöz, igen kegyelmes urunkhoz, ajándékokkal szintén követet küldjön; és a mikor a mi követünk a béke megerősítése végett Konstantinápolyba érkeznek, a török császár, onnan is, az eddig szokottnál nagyobb ajándékokkal, Prágába a mienkhez követet küldjön.

A tizenegyedik

Hogy Ő császári felsége követe, az ígérethez képest, most egyszer s mindenkorra Konstantinápolyba kétszázezer forint értékű ajándékot vigyen.

A tizenkettedik

Hogy a béke a jövő évi január elsejétől számítva, husz évig tartson. És három esztendő multán, egymáshoz mind a két császár tetszése és belátásához képest, ajándékokkal, de az ajándékok kötelező megnevezése nélkül követeket és pedig egyenlő és méltó személyeket küldjön. E husz év tartamába bele kell érteni Ő császári felségének minden törvényes örökösét és utódát, Magyarországnak királyait, továbbá bele kell foglalni testvéreit, sógorait, unokáit és ezeknek a törvényes örökösait és utódait; s mindezekkel a béke állandó maradjon. Ugyan így legyen és ez értendő a török császár részéről is.

A tizenharmadik

Hogy Tata, a mely a kezünkön marad, fölépithető és kibővithető.

A tizennegyedik

Hogy a mikor a császári szent felség követei a portához megérkeznek, a török császártól azt kérhessék, a mit akarnak.

A tizenötödik

A hódoltságban levő falukra nézve abban egyeztek meg, hogy azok a melyek Fülek, Somoskő, Hajnácskő, Dévény, Kékkő, Szécsény, Gyarmat, Palánka, Nógrád és Vác várakkal, a török hódoltság és járom alól fölszabadultak, ezeknek alávetve, vagy adófizetői jövőre se legyenek; miután ama várak most a mi hatalmunkban vannak, s azokhoz egy bárhol lakó töröknek, vagy spáhinak se legyen semmi joga; se hódoltságra azokat ne kényszeritse. Kivéve azokat a falukat, a melyek Eger bevétele után megszakítás nélkül mindig adófizetők voltak, s a melyek szükségkép hódoltságban maradnak; ezeken kívül az egri törökök igájuk alá egy falut se hajtsanak.

A tizenhatodik

A mi az Esztergomhoz tartozó részeket illeti, mivel azt a keresztyének a törököktől foglalták vissza, a miképpen azok a faluk abban az időben a törökök járma és birtokában voltak, úgy most és jövőre is alávetve maradjanak. De azokon kívül másokat a törökök hódoltságra ne kényszerítsenek.

A tizenhetedik

A Kanizsa körül fekvő falukra nézve abban egyeztek meg, hogy a budai basa és hasonlóképpen Batthyányi Ferencz ur is, kiválóan alkalmas embereiket küldjék ki, és ezek az oda tartozó falukat vizsgálják meg, vegyék számba és igazítsák ki. Ha a hódoltsági falukban nemesek laknak, vagy azokban házuk van, ezek a törököknek se adót, se dézsmát ne fizessenek és semmi tekintetben adókötelesek ne legyenek; hanem úgy fekvő jószágaikra, mint személyükre nézve teljesen szabadok legyenek. És a kik a törvényes királynak semmit sem fizetnek, azok a törököknek se fizessenek. És a törökök a falukra ki ne szálljanak, hanem jövedelmeiket a falusi birák útján szedjék föl. De ha a birák azt nem teljesítenék, irjanak át azok kapitányainak vagy földesuraiknak, hogy ezek fölhajtsák. Hogyha ily módon sem érnének célzt, a felhajtás végett csak akkor szálljanak ki. Ugyanezezen módon a magyarok is.

Mi tehát, a többször említett császári és királyi felségnek, egyben a mi legkegyelmesebb urunknak biztosai és tanácsosai, Ő felségének és kiváltképen a fenséges Mátyás főherczegnek szintén a mi igen kegyelmes urunknak és a nemes egész ausztriai háznak a nevében és személyében kötelezzük magunkat és biztosra ígérjük, hogy Ő császári és királyi felségének, meg ő fenségének előbbirt czikkelyeit, a melyek miközöttünk és a leghatalmasabb török császár nevében az elől megnevezett nagyságos Aly basa és Hebil Effendi, budai kádi, között végzésbe mentek, addig a mig azokat a törökök részéről meg nem szegik, minden pontjaikban és záradékaikban megtartjuk és azoknak a fő Zerdárja, kapitányai és a többi előljárói is, a kiket illet, szigoruan és sértetlenül meg fogják tartani.

1. § A mely dolgoknak hitelére és erősségére, a kezünk aláírásával és pecsétünkkel megerősített jelen levelünket, mindazoknak, a kiket illet, összesen és egyenként, bizonyágtételül kiadandónak találtuk.

2. § Kelt a Duna és a Zsitva folyók közt levő táborban, az Úrnak ezerhatszázhatodik esztendejében, Szent Márton ünnepén, november hava tizenegyedik napján.

TARTALOMJEGYZÉK

A zsitvatoroki békekötés	1
(1606)	1
A II. Rudolf és I. Hehomát szultán, római és török császárok közt, az 1606. évben kötött béke és szerződés feltételei:	1